

בענין אתי רבים ומבטלי מחיצתא

תנן בעירובין דף כב. רבי יהודה אומר אם היה דרך רשות הרבים מפסקתן יסלקנה לצדדין, וחכמים אומרים אינו צריך. והגמ' מקשה, ורמי דרבי יהודה אדרבי יהודה ורמי דרבנן אדרבנן, דתניא יתר על כן אמר רבי יהודה מי שהיו לו שני בתים משני צידי רשות הרבים עושה לו לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע. אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך. קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה, קשיא דרבנן אדרבנן? דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, התם דאיכא שתי מחיצות מעלייתא הכא ליכא שתי מחיצות מעלייתא. דרבנן אדרבנן [נמי] לא קשיא, הכא איכא שם ארבע מחיצות התם ליכא שם ארבע מחיצות, ע"כ.

ונמצא שלשני התנאים יש הגבלה בשיטתם. לר"י אע"פ שבפסי ביראות שייך דין אתי רבים, כשיש ב' דפנות שלמות לא שייך לומר אתי רבים. פי' לר"י למרות שדריסת הרבים יכולה לבטל מחיצות, היא אינה יכולה לבטל מחיצות בריאות כיון דכבר חל על המקום שם רה"י. ולשיטת חכמים נמי, ודאי יש מקומות דשייך בהו אתי רבים, ולא אמרו דאתי רבים ומבטלי מחיצתא אלא כשאין ד' מחיצות.

מ"מ, יש לחקור בעצם הדין אתי רבים, האם הוא שע"י דריסת הרבים מהפך הרשות להיות רה"ר, או דילמא הביאור הוא שכשמו כן הוא: "אתי רבים ומבטלי מחיצתא", שדריסת הרבים מפילה מחיצות, ולפ"ז אף במקום שאינו רה"ר מ"מ נתבטלו המחיצות שלו ונאבד ממנו שם רה"י.

באמת, מצינו בראשונים מח' מפורשת בשאלה הנ"ל. הרשב"א דף כב. (ד"ה הכא) כותב וז"ל ומיהו הא דאמר ר' יוחנן דבקיעת הרבים מבטלת מחיצות הני מילי מחיצות העשויות ברשות הרבים ויש ביניהן רחב שש עשרה אמה ושפתחיו מכוונים זה כנגד זה שדומה לדגלי מדבר דכיון דבקעי בהו רבים אתיא בקיעת הרבים ומבטלת כח המחיצות והרי הוא רה"ר כמות שהיתה, ע"כ.

הרשב"א מדגיש דלא אמרינן אתי רבים אלא במקום שיש לו כל גדרי רה"ר, חוץ מהיקף מחיצות. במקום כזה, בקיעת הרבים מהני לבטל כח המחיצות ולהחזיר הרשות להיות רה"ר. ברור דלרשב"א, במקום שאין לו שאר גדרי רה"ר – כגון ט"ז אמה ומפולש – לא שייך כלל דין אתי רבים. ברור שהרשב"א הבין כצד א' של החקירה שאתי רבים הוא פרט בדין רה"ר, ורק שייך לומר כן כשכבר יש שם רה"ר, רק שיש איזה מניעה, ודריסת הרבים מבטלת מניעה זו.

מאידיך, הריטב"א בסוגיין (ד"ה כאן) הולך בכיוון אחר, וז"ל [פני' הדין דאתי רבים ומבטלי מחיצתא הוא] שמפילין מחיצות שבמזרח ומערב כיון שבוקעין בהם תדיר דרך הפתחים וכאלו אין שם פתח ולא שום גפופי והיו פרוצין במלואם ... ושמעין הכא דכל שהדרך סלולה ועשויה לכך, אין הפרש (כאן) [בין] שיהא רחב ט"ז אמה או פחות, דהא פרכינן מירושלים שהוא רחב ט"ז אמה ותשמיש הרבים גדול לפסי ביראות שאינם רחבים אלא י"ג אמה ושליש לכל היותר אלמא כי הדדי ניהו ... הא כל שהדרך סלולה לרבים בין שהיה רחבה ט"ז אמה או פחות אין מערבין אותה אלא א"כ יש בה לרוח אחד מפילושיו דלת הננעלת ממש בלילה, עכ"ל.

להריטב"א, כל דרך הסלולה לרבים מבטלי מחיצות אף במקום שאין שם רה"ר, כגון שאינו רחב ט"ז אמה. והיינו, שדין אתי רבים אינו תלוי בדין רה"ר כלל, אלא הוא הלכה בפני עצמה שדרך סלולה לרבים מפילה למחיצות.

לבאר מחלקותם י"ל שהריטב"א מבין מפשטות הלשון של "אתי רבים ומבטלי מחיצתא" – לא כתוב שהרבים מהפכים את הגדרת המקום – שע"י דריסת הרבים המחיצות נעשות כמי שאינם, ולכן שייך אפילו להפך רה"י להיות כרמלית. והרשב"א סובר שלא שייך אתי רבים אלא ברה"ר. והיינו שכוונת הגמ' שה"אתי רבים" פירושו על הרה"ר, שמקום רה"ר מבליע המקום הגדור ע"י בקיעתן של רבים.

יש לכאורה כמה נ"מ בין שיטת הרשב"א לשיטת הריטב"א:

א. האם צריכים כל גדרי רה"ר כדי לומר אתי רבים? מצינו בגמ' וראשונים כמה תנאים הנצרכים להיות רה"ר. רה"ר אינה יכולה להיות מקורה וצריכה להיות מפולש משער לשער וכו'. לשיטת הרשב"א נמצא

שלא שייך כלל לומר אתי רבים במקום מקורה או במקום שאינו מפולש, דהא אפילו בלי מחיצות כבר מחוסר ממנו השם רה"ר. משא"כ להריטב"א לא איכפת לנו אם המקום לא שייך להיות רה"ר, אלא כל דריסת הרבים מבטלי המחיצות, וע"כ א"א להיות רה"י, ואסור לטלטל שם. ודין זה שייך בין לרה"ר ובין לכרמלית.

מח' זו כבר מצינו בראשונים: התוס' בפרק הדר (דף סב:) מביאים דברי הר"י: דאותן ישראלים הדרים יחידים בכרכים המוקפים חומה שיש להם מחיצות גמורות ודלתותיהן נעולות בלילה שרי לטלטל בכלה בשבת כיון דליכא ישראל אחר דאסר עליה עכ"ל. והמרדכי כתב על דבריו: ומיהו מה שכתב ר"י ודלתותיהן נעולות בלילה ל"נ לרבינו מאיר דאפילו אינן נעולות נמי דאפילו מאן דמצריך נעילה בלילה פ"ק (דף ו:) ה"מ ברה"ר עצמו או במבואות המפולשין לרה"ר אבל לדידן דלית לן רה"ר לא בעו נעילה דאפילו בסרטיא מכאן ובקעה מכאן אמרינן לעיל דברי הכל עושה צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן ולא בעי נעילת דלת וא"כ ה"ל הכרך כמו חצר של רבים ופשיטא דחצר של רבים וישראל אחד דר שם א"צ לשכור דלא פליג בין חצר קטנה לגדולה ע"כ. ולכאורה ביאור מחלקותם כמו שכתבנו שהר"י סובר כשיטת ריטב"א דאמרינן אתי רבים אפי' כשאין כאן מקום רה"ר בעצם. ע"כ פסק שאף בזמננו שאין לנו רה"ר צוה"פ לא מהני דהא אמרינן אתי רבים. ומהר"ם סובר כהרשב"א שרק שייך אתי רבים במקום רה"ר. ולכן כל מקום שאין לו שם רה"ר סגי בצוה"פ.

ב. האם שייך המושג של אתי רבים גם בעניינים אחרים? מצינו שיש דין מחיצות בכמה מקומות בש"ס. כשיש רבים שדורסים בין מחיצות אלו האם שייך גם שם דין ביטול? לדוגמא, אם יש זרעים הנזרעים ליד גפנים ויש צוה"פ ביניהם, רק שיש דרך הרבים בתוך הפתח. לכאורה, להרשב"א רק שייך מושג של אתי רבים במקום ששייך ביה דין רה"ר. משא"כ להריטב"א מסתבר ששייך אתי רבים גבי כל דיני מחיצות.

ג. איתא תו בגמ' (דף כב.) שר' יוחנן פוסק ש"ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים", והיינו שפוסק כר"י דאמרינן אתי רבים ומבטלי מחיצתא. הא דאמר ר' יוחנן שרק ע"י הדלתות בירושלים נעקר ממנו שם רה"ר, כמה אלים כח הדלתות מעל צוה"פ בלבד? להרשב"א הדלתות באות למעט דריסת הרבים לבטל הקשר

בין הרבים שמחוץ לעיר ומלפנים. מאידך, להריטב"א תכלית הדלתות הם לחזק המחיצות שלא "יפולו" ע"י בקיעת הרבים.

מצינו כמה מקומות במסכתא שנחלקו ראשונים אלו לשיטתם:

א. בגמ' (דף כב:) בעא מיניה רחבה מרבא תל המתלקט עשרה מתוך ארבע, ורבים בוקעין בו, חייבין עליו משום רשות הרבים או אין חייבין עליו? תא שמע שבילי בית גילגול וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטומאה. ואיזהו שבילי בית גילגול? אמרי דבי רבי ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין וירוך לפני סרדיוט, מני? אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתא אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא, הכא דלא ניחא תשמישתא לא כל שכן? אלא לאו רבי יהודה היא, אמר ליה שבילי בית גילגול קאמרת, יהושע אוהב ישראל היה, עמד ותיקן להם דרכים וסרטיא. כל היכא דניחא תשמישתא מסרה לרבים, כל היכא דלא ניחא תשמישתא מסרה ליחיד, ע"כ.

בפשטות ממסקנת הגמ' עולה שבא"י במקום דלא ניחא תשמישתא לא שייך ביה אתי רבים וע"כ נשאר להיות רה"י, וכך מבואר ממש"כ התוס' ד"ה ואיזהו. ופשוט שכתבו כן ע"פ גירסתנו בגמ' שמסרה ליחיד. אמנם בריטב"א גרס לא מסרה לרבים. וע"כ ביאר מסקנת הגמ' שאע"פ שא"א להיות רה"ר, אבל עדיין נאבד ממנו מחיצותיו "וכיון דכן לא חשוב אלא כבקעה שהיא כרמלית". והביאור בהמח' כדכתבנו, התוס' סברי כשיטת הרשב"א וא"כ כל מקום שאין למקום זו שם רה"ר א"א לומר בו אתי רבים, וממילא המחיצות קיימות ונשאר לו שם רה"י. אבל הריטב"א לשיטתו סובר שאתי רבים הוא דין במחיצות, לא ברשות. וע"כ אפי' א"ת שא"א להיות בו שם רה"ר, עדיין נפלו מחיצותיו ולא שייך בו שם רה"י אלא הרי הוא כרמלית.¹

ב. בגמ' (דף ו.ו-ו:) תנו רבנן כיצד מערבין דרך רשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן. חנניה אומר בית שמאי אומרים עושה דלת מכאן ודלת מכאן, וכשהוא יוצא ונכנס נועל. בית הלל אומרים

¹ וכ"כ באוצר העירוב (עמ' ר').

עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן. ורשות הרבים מי מיערבא? והתניא יתר על כן אמר רבי יהודה מי שהיו לו שני בתים משני צידי רשות הרבים עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע, אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך. וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא, והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים, ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן ננעלות חייבין עליהן משום רשות הרבים? אמר רב יהודה הכי קאמר כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן, ע"כ.

ואיתא בתוס' דף ו: (ד"ה וכי תימא) משמע דמסיק דאפי' בדלתות לא מיערבא, ואם כן איירי ברה"ר גמורה רוחב ט"ז אמות. וקשה דלקמן בפירקין (דף י.) אמרינן דלכל היותר לא התיר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושליש... ועי"ל דמעיקרא נמי ידע שפיר דלא התיר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושליש ומ"מ הוי רה"ר גמורה כגון שרשות הרבים אחת משני צידי המבוי רוחב ט"ז אמות ואורך רה"ר מהלכין דרך מבוי דהשתא אפי' במבוי דלא הוי רוחב ט"ז אמות הוי רה"ר גמורה כיון דבשני צידי המבוי הוי רוחב ט"ז אמה כמו בין העמודים דאמר פ"ק דשבת (דף ז.) דהוי רה"ר אע"ג דלא הוי ט"ז אמה, עכ"ל. וברא"ש (א-ח) הביא כן בשם הר"י וז"ל ור"י פ"י במבואות הרחבים י"ג אמה ושליש ושני ראשיהן מפולשין לרה"ר שהוא רחב ט"ז כיון דבקעי בהו רבים חשיב רה"ר ממש מן התורה ולא מערבין אלא בדלתות נעולות בלילה. הרשב"א (דף ו.) ג"כ הלך בעקבותם שמבוי זה נחשב רה"ר, רק שכותב שאמרינן כן אפי' אם הוא רחב רק עשר אמות ולא רק י"ג אמות ושליש.² עכ"פ, מבואר שמבינים שמבוי זה שמפולש לרה"ר נחשב רה"ר ממש כיון שפתוח ומצורף לתוכו.

מאי דך, הריטב"א ג"כ מביא שיטה דומה בשם הר"י, אולם בשינויים גלויים, וז"ל לכך פירש ר"י ז"ל דהשתא לא ברשות הרבים גמורה הוה

² ע"י גאון יעקב דף ו: שהאריך במח' זו.

שמעין לה להא ברייתא אלא במבוי מפולש שאינו רחב אלא עשר, אלא דבקעי ביה רבים מכל צד לשתי [רשויות] הרבים גמורות, ודר' יהודה נמי לא מיירי כלל ברחב י"ו אמה, וא"ת אם כן מאי איכא בין מאי דסבירא לן השתא בהאי ברייתא למאי דאוקימנא בסמוך במבואות המפולשים לרשות הרבים, יש לומר דהשתא סלקא דעתין כי היה המבוי בין שתי רשויות הרבים כזה, דכי האי גוונא בקעי ביה רבים יותר להדיא ורשות הרבים גמורה היא לענין זה שאינו אלא כרשות הרבים שמתקצר באמצעותו, ובמסקנא אוקימנא שהוא כגון זה, דכיון שצריכין להתעקם אחר כך אין משתמשין שם להדיא ולא בקעי ביה כולי האי. ומיהו עדיין קשה לפירושו זה מאי פרכינן מירושלים שהיא רשות הרבים גמורה דדלמא ברשות הרבים גמורה מודינן דלא סגי ליה אפילו בדלתות, וי"ל דאנן סבירא לן דכיון דטעמא משום דאתו רבים ומבטלין מחיצתו אין לחלק בין [שש עשרה] אמה או פחות מכיון דבקעי ביה רבים, עכ"ל.³

לתוס', הרא"ש והרשב"א, הקושיא העצומה העולה מדברי הגמ' היא דהלא אין שייך אתי רבים במקום שאינו רה"ר, כגון שאינו רחב ט"ז אמה. ומאידך, הגמ' דנה בשיטת ר"י שלחי או קורה מהני לערב שני בתים בשני צידי רה"ר, ומקשה עליו מהדין דאתי רבים ומבטלי מחיצות. וידוע לנו מדף י'. דלא התיר ר"י לחי או קורה אלא עד י"ג אמה ושליש. מדוחק קושיא זו, הראשונים הנ"ל מחדשים שבמקרים מסויימים אפשר לרוחב רה"ר להיות פחות מט"ז אמה. חידוש זה, שאינו מפורש בש"ס בשום מקום, מאפשר לראשונים אלו לתפוס בשיטתם שאתי רבים אינו שייך אלא ברה"ר ממש.

משא"כ, להריטב"א הקושי בהבנת הגמ' אינה תלויה כלל בתנאי הדין דאתי רבים, אלא במה שהברייתא מיירי בשני בתים בשני צידי רה"ר, ור"י, כנ"ל, אינו מכשיר לחי או קורה במבוי שרחבו ט"ז אמה. לכן, הריטב"א מתרץ שלשון הברייתא היא לאו דוקא ולא דנה הגמ' ברה"ר גמורה, אלא במקום הסלולה לרבים שאינה רה"ר. הריטב"א, לשיטתו, ס"ל שאף במקום כזה דריסת הרבים מפילה המחיצות ואוסרת טלטול.

³ גירסת הריטב"א בשיטת הר"י מקורו בתוס' ר' פרץ. וע"ע באור זרוע (חלק ב' הל' עירובין סימן קטט) שג"כ הבין הסוגיא כן.

הריטב"א מסיים עם קושיא ששאר הראשונים לא שאלו; היאך הגמ' משווה הברייתא הנ"ל, הדנה רק במבוי הסלולה לרבים, לירושלים, שהיא רה"ר גמורה? והריטב"א מתרץ שלגבי הדין דאתי רבים אין שום חילוק בין רה"ר לכהנ"ל; כל מקום שיש בו דריסת הרבים נפלו מחיצותיו.

ג. הבאנו לעיל הגמ' דף כב. שלחכמים יש הבדל בין רה"ר שיש בו ב' מחיצות עם לחי או קורה מכאן ומכאן ובין פסי ביראות, שלפס"ב איכא שם ד' מחיצות, משא"כ ללחי או קורה. כמו שהסברנו לעיל, לשיטת חכמים כשיש מחיצות בריאות לא שייך בהו אתי רבים. וא"כ יש לדון מה גדרה של מחיצה מעלייתא דהא איתא בדף יב: שלחי נחשבת מחיצה מן התורה, ואעפ"כ מבואר כאן שהוא לא מספיק לעכב בקיעת הרבים. ויש לעי' מה יהיה הדין בצוה"פ: האם יש להחשיבה כמחיצה בריאה כפס"ב, או כמחיצה גרועה כלחי וקורה.

איברא, כבר דנו הראשונים בשאלה זו. הריטב"א בדף כב. כותב להדיא שצוה"פ לא מהני, וז"ל דרבנן אדרבנן לא קשיא התם גבי פסי ביראות איכא שם ד' מחיצות אבל הכא במבוי דר' יהודה אין בו שם ד' מחיצות. פי' דאי משום קורה או לחי אפילו למאן דאמר שהם משום מחיצה לא חשיבי להו שם מחיצות חשובות לענין זה ואפילו בצורת פתח נמי לא חשיבא מחיצות כעין פסי ביראות שיש שם שתי אמות עומדין, ע"כ. מאידך, הרשב"א בדף ו: (ד"ה והא) כותב שלשיטת חכמים ודאי צוה"פ מהני להיות דופן שלישי לעכב בקיעת הרבים. וע"ע בתוס' דף כב. (ד"ה והא) שג"כ מבואר שצוה"פ מהני לחכמים שדימו צוה"פ ופס"ב להדדי.

ולכאורה קשה על הריטב"א מהו ההבדל בין צוה"פ לפס"ב, הא בשניהם מהפכים אותו רוח מפירצא לפתח (עי' תוס' דף יז: ד"ה עושין) ופתח ג"כ מהני ברוח שלישי? באמת, הריטב"א עצמו כתב לחלק ביניהם בתחילת פ"ב (דף יז:): וז"ל הא כתיבנא לעיל (דף טו:): מה שהקשו בתוספות היכי מכשרינן הכא בפסי ביראות פרוץ מרובה על העומד והא בין לרב פפא בין לרב הונא בריה דרב יהושע לא אמר רחמנא דנפרוץ רובא, ואילו ביראות הם רשות היחיד גמורה מן התורה ואפילו ברשות הרבים כדאיתא לקמן בפרקין (דף כ.), אלא שחז"ל לא התירו אלא לעולי רגלים ולטלטל לצורך בהמתם בלבד והזורק מתוכם לרשות הרבים או

מרשות הרבים לתוכם חייב ... והנכון יותר כשיטת התוספות כי מחיצין הלכה למשה מסיני ואין כולם שוות שהרי אתה רואה בפני תקרה יורד וסותם דאמרינן גוד אחית ואין בקיעת גמלים מבטלה ובמחיצות דעלמא אפילו הן גדולות כמה מבטלתן בקיעת גדיים, הכא נמי כך הוא דין תורה דכל שיש מחיצות שלימות בזויות שיעור אמה לכל צד כעין פסי ביראות [שתהא] חשובה מחיצה גמורה ולא תפסל בשום פרצה בעולם, עכ"ל. פי' עכשיו שהקולא הל"מ אין לך בו אלא חידושו, ורק י"ל כן כשיש שתי אמות עומדין, משא"כ בצוה"פ הב' קנים מן הצד רק צריכים להיות משהו. וזה מכוון היטב עם מש"כ הריטב"א כאן שכותב "אפילו בצורת פתח נמי לא חשיבא מחיצות כעין פסי ביראות שיש שם שתי אמות עומדין."

ועפ"ז י"ל שגם כאן הראשונים חולקים לשיטתם. להריטב"א, כדכתבנו, הדין אתי רבים תלוי לגמרי במחיצות. וא"כ כשהגמ' מחלקת בין פס"ב ללחי וקורה ברור שאומרת הגמ' חילוק בין פס"ב שיש לו שם ד' מחיצות ולחי וקורה שחסרים בשם מחיצתם. וע"כ מסתבר שגם צוה"פ חסר בשם המחיצה שבו כיון שכשר אפי' ברוחב משהו, דמשום זה נחשב כמחיצה גרועה כלפי פס"ב, כדכתבנו בדף יז: שהמעליותא של פס"ב היא תלויה בשתי אמות שעל הצדדים. והיינו שדייק הריטב"א שרק בפס"ב חידשה הגמ' שיש לו "שם ד' מחיצות", שהיא סיבת עיכוב הרבים, משא"כ צוה"פ מחוסר באותו כח לעכב.

מאידך, להרשב"א ותוס' פשוט להם שצוה"פ מהני בדופן שלישית, וא"כ כיון שנעשית רשות בפני עצמו ע"י הצוה"פ נאבד ממנו היכולת להיות רה"ר, וממילא לא שייך דין אתי רבים. והיינו שחילוק הגמ' שלפס"ב יש "שם ד' מחיצות" לא בא לחדש שפס"ב יותר מיוחד משאר סתימות, אלא שפס"ב סותמת כל הצדדים, משא"כ לחי וקורה. ולפ"ז צוה"פ שג"כ מהני לסתום רוח השלישית מסתבר שתהני גם לעכב בקיעת הרבים. ועפ"ז מובן מה שכתב הרשב"א עצמו בדף יז: לתרץ קושיית הראשונים דהא בפס"ב פרוץ מרובה על העומד. ותירוצו בדיוק כמו שכתב הריטב"א, רק שלא הביא המעלה שיש בו אמה מכל צד. והיינו לשיטתו שלהרשב"א אין לפס"ב מעלה על צוה"פ. וכן מצינו בתוס' דף יז: (ד"ה עושין) שג"כ באים לתרץ קושיא זו, וכותבים וז"ל היינו [דמצרכינן פרוץ כעומד] היכא דליכא שם ד' מחיצות כי הכא דהואיל ואיכא בכל צד אמה מכאן ואמה מכאן חשיב פתח, ע"כ.

התוס' ג"כ חולקים על שיטת הריטב"א וס"ל שאין הבדל כלל בין פס"ב לצוה"פ כיון ששניהם נקראים פתח.⁴

⁴ אכן, לפ"ז קשה על דברי תוס' דף ו: (ד"ה והאמר) שכתבו להדיא שצוה"פ לא מהני אף לחכמים לעכב בקיעת הרבים. וצ"ע דהא כבר כתבנו ששיטת התוס' עולה עם שיטת הרשב"א, וא"כ איך כתבו שגם בצוה"פ שייך ביה אתי רבים? ועוד קשה דהא כבר כתבנו שבתוס' דף כב. (ד"ה והא) מבואר שהבינו שצוה"פ כן מהני לחכמים לעכב בקיעת הרבים?

עד כאן כתבנו שיש מח' ר"י וחכמים אם אמרינן אתי רבים או לא, והבאנו שר' יוחנן פסק כר"י. אמנם, יש דיון גדול בראשונים איך לפסוק להלכה. מצד א' בדרך כלל פסקינן כחכמים מעל ר"י, מצד שני ר' יוחנן פסק כר' יהודה. עוד יש להעיר שהגמ' דף כ. סתם כר' אלעזר ש"הזורק לבין פסי הביראות חייב, והגמ' דף ו: סתם כר' יוחנן ש"ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים". להלכה, גם הרשב"א וגם הריטב"א פסקו להדיא כר' יוחנן, וז"ל הרשב"א דף כב., וקיי"ל כר' יוחנן ואע"ג דר' אלעזר תלמידו חלק עליו ואמר כאן הודיעוך וס"ל אין הלכה כתלמיד במקום הרב, ועוד דמדקמקשה מהא דר' יוחנן להדיא לעיל בפ"ק על ההיא ברייתא דכיצד מערבין רה"ר שמע מינה דהכין הלכתא, ע"כ.

אמנם, התוס' הנ"ל כנראה לא רצו לפרש הגמ' דף ו: כן, דהקשו "וא"ת והיכי פריך מר' יוחנן דאמר בפרק ב' דהוי אליבא דרבי יהודה דאמר אתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליגי עליה התם רבנן". מוכח שלא רצו לפסוק כר' יוחנן אלא כחכמים כסתומת הגמ' דף כ', וע"כ הוצרכו לתרץ "ויש לומר דפריך כי היכי דלר' יהודה בשם ד' מחיצות דלא חשיבי ליה מצריך נעילה הכי נמי ב' מחיצות דלא חשיבי לרבנן יהיה צריך נעילה". והיינו, כיון שהוצרכו לבאר גמ' זו כחכמים, הוכרחו לומר ע"פ ריהטא דגמ' שאף חכמים סברי שאמרינן אתי רבים לגבי צוה"פ.

ולענין הסתירה בדברי התוס', באמת כבר העיר בזה רע"א (בשו"ת חדשות סי' ו'), וכתב לחלק שתוס' דף ו: איירי במבוי מפולש שהצוה"פ סותמת כל רוח השלישית, בזה סברי דלה מהני צוה"פ לעכב בקיעת הרבים. אבל בדף כב. איירי בירושלים שכבר יש שם עומד מרובה על כל הדפנות, והצוה"פ רק באה לסתום פתחי העיר, בזה סברי תוס' שכל שיש עומד"ר לא שייך ביה אתי רבים.

ע"כ, ברור שמש"כ התוס' דף ו: שצוה"פ לא מהני, לא אמרו כן ע"פ שיטת הריטב"א אלא רק בגלל שפסקו כחכמים, והא ראיא ממש"כ בדף כב. שכשיש שם עומד מרובה על הפרוץ הצוה"פ מהני לסותמו לגמרי, משא"כ לשיטת הריטב"א. נמצא, שלהלכה לכו"ע צוה"פ בפני עצמו א"א לעכב בקיעת הרבים. להרשב"א והריטב"א בגלל שפסקינן כר' יוחנן, ולתוס' אף לחכמים צוה"פ לא מהני א"כ יש עומד מרובה על הפרוץ.